

Raadscommissie Bestuur en Middelen

Portefeuillehouder: Peter van Diepen

Van team: Directie

Adviseur: Henny Kaag

E-mail: h.kaag@denhelder.nl

Classificatie: **Openbaar**

Kenmerk: **2023-037167**

Begrotingswijziging: **Nee**

Onderwerp: voorstel tot het vaststellen van de programmabegroting gemeente Den Helder 2024

Publiekssamenvatting:

De programmabegroting 2024-2027 laat zien dat aan veel ambities van de gemeenteraad gewerkt gaat worden de komende jaren. We zijn wel waakzaam, want nationale ontwikkelingen kunnen grote gevolgen hebben voor de financiële armslag van onze gemeente. Het rijk heeft nu al vanaf 2026 3,4 miljard euro minder geraamd voor de uitvoering van de taken van de lokale overheden. Mede op advies van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) laten we in ons begrotingsaldo zien dat dit vanaf 2026 zal leiden tot een financieel tekort. Een financieel tekort moet aangevuld worden vanuit onze algemene reserve. Wanneer dit zich zal voordoen zoals in deze begroting geschetst, dan wordt de weerstandsreserve lager dan gewenst in 2027. Aanvulling van de rijksuitkering zal het tekort doen dalen en daarmee de weerstandsreserve doen toenemen.

Een van de ambities is om de kosten binnen het sociaal domein terug te brengen met behoud van passende ondersteuning. We houden er echter rekening mee dat er vanaf 2025 aanvullende maatregelen nodig zijn. We zetten in op vermindering van de kosten, maar investeren in preventie en gezondheid en reserveren voor 2024 en 2025 jaarlijks € 300.000 extra voor het tegengaan van armoede. Daarnaast bieden we extra ondersteuning door de inzet van ervaringsdeskundigen in de sociale wijkteams en de inzet van schoolmaatschappelijk werk in het primair onderwijs.

In deze begroting is ook inzet op de leefbaarheid in kwetsbare buurten en wijken, met name Visbuurt, Tuindorp-Oost en Nieuw Den Helder. De gemeente investeert in de winkelcentra, culturele en sportvoorzieningen en stimuleert het gebruik van de fiets. Ook gaan we verder met het opknappen van de kades van het Helder kanaal.

Geadviseerd besluit

1. De programmabegroting 2024 vast te stellen en kennis te nemen van de meerjarenraming 2025-2027
2. Het meerjareninvesteringsplan 2024-2027 zoals opgenomen in bijlage 1 van de begroting vast te stellen.
3. Een krediet van €21.354.000 dat deel uitmaakt van het meerjareninvesteringsplan 2024-2027 voor de noodzakelijke (vervangings)investeringen in 2024 beschikbaar te stellen.
4. Het college te verzoeken een beleidskader of programma-voorstel voor te leggen alvorens tot besteding van de middelen voor armoedebestrijding, strategisch plan verkeersveiligheid, fietsvisie, Helder Perspectief, gemeentelijke monumenten en gevelrenovatie over te gaan.

Raadsvoorstel:

Aanleiding en context

In de raadsvergadering van 10 juli 2023 heeft de gemeenteraad de in de kadernota 2024-2027 opgenomen trends, doelstellingen, indicatoren en activiteiten vastgesteld. Dit besluit was uitgangspunt in de voorbereiding van de programmabegroting 2024-2027. Het college is tevens de opdracht gegeven met een voorstel te komen voor een sluitende begroting 2024-2027 en daarbij een pakket aan mogelijke bezuinigingen aan de raad aan te bieden van totaal € 8,5 mln.

Met dit raadsvoorstel biedt het college geen sluitende begroting aan voor de periode 2024-2027, omdat na de raadsvergadering de VNG met het advies naar haar leden kwam dit voor de jaren 2026 en 2027 niet te doen als dat zou betekenen dat er op de lopende taken en projecten zou moeten worden bezuinigd. Onder argumenten lichten we toe op welke wijze het tekort van 2024 kan worden verlaagd.

Het college is tevens opdracht gegeven om bezuinigingen in eerste instantie te realiseren vanuit die programma's waar de eventuele tekorten zich voordoen. Indien eventuele tekorten niet opgevangen kunnen worden door bezuinigingen vanuit de programma's waar die zich voordoen, is het college gevraagd om een onderbouwing aan te leveren waarom of waardoor dit niet mogelijk is. Onder argumenten geven we een toelichting op de voorgestelde bezuinigingen.

Tenslotte heeft het college de opdracht gekregen om bij het aanbieden van de programmabegroting een overzicht op te stellen hoe de keuzes die nodig zijn om de begroting sluitend te maken, zijn opgenomen. Onder argumenten is ook dit nader toegelicht.

Doelen en resultaten

In de Kadernota 2024-2027 zijn de doelstellingen van de begroting vastgesteld en de activiteiten gericht op aan die doelstellingen te verbinden resultaten.

Met de vaststelling van de programmabegroting stelt de gemeenteraad het financiële kader voor 2024 vast.

Kaders en omstandigheden

Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (Bbv).

Visie planning en control 2023.

Verordening ex artikel 212 Gemeentewet (Financiële verordening 2017).

Argumenten en alternatieven

De programmabegroting

De programma-indeling is in deze begroting niet veranderd ten opzichte van de begroting 2023-2026. Wel is de naam van programma Bestuurlijke Vernieuwing gewijzigd in programma Bestuurlijke Samenwerking. In het kader van de implementatie van de in juli 2023 vastgestelde Visie planning en control, zal de programma-indeling punt van overweging zijn. Er was wel behoefte aan actualisatie van de trends en ontwikkelingen en de doelstellingen. Daartoe is een bijeenkomst georganiseerd met het maatschappelijk middenveld om trends en ontwikkelingen op te halen. In een tweede bijeenkomst voor raadsleden zijn suggesties opgehaald voor de doelstellingen.

In de raadsvergadering 10 juli 2023 zijn de trends, doelstellingen, indicatoren en activiteiten vastgesteld als uitgangspunt in de voorbereiding van de programmabegroting 2024-2027.

Sluitende begroting

Er is sprake van een sluitende begroting volgens onze toezichhouders als de begroting reëel is en in 2024 en 2025 de structurele uitgaven worden gedekt door structurele inkomsten. Het tekort in 2024 wordt geheel veroorzaakt door incidentele uitgaven en kan net als de incidentele lasten voor 2025 ten laste komen van de algemene reserve zonder onder de vastgestelde weerstandsratio te komen. Incidentele uitgaven of ruimtevragers zijn uitgaven die niet voor alle begrotingsjaren zijn opgenomen en die ook niet doorwerken naar de jaren erna.

Een en ander betekent dat er sprake is van een sluitende begroting voor de jaren 2024 en 2025.

Voor 2026 en 2027 adviseert de VNG om een realistische begroting voor te leggen, gebaseerd op het huidige takenpakket, de noodzakelijke investeringen, de inflatie, de stijgende rente, de ambities uit het coalitieakkoord en geschatte mee- en tegenvallers. Gemeenten en het rijk spreken al geruime tijd over de financiële situatie vanaf 2026, door de gemeenten aangeduid als het "ravijn". Of, en zo ja hoe hoog, de compensatie van het Rijk daadwerkelijk zal uitvallen, is op dit moment niet te voorzien. Ook is daardoor niet aan te geven binnen welke programma's op een extra bijdrage kan worden gerekend.

Bezuinigingen

De raad heeft in het raadsbesluit van 10 juli 2023 opdracht gegeven om een pakket aan mogelijke bezuinigingen aan te bieden van totaal € 8.5 mln met als uitgangspunt dat deze bezuinigingen gerealiseerd moeten kunnen worden vanuit de programma's waar de tekorten zich voordoen. In het voorgaande is aangegeven dat bezuinigingen in 2024 en 2025 niet nodig zijn om de begroting voor die jaren structureel sluitend te maken. Wij hebben ervoor gekozen om voor 2025 al wel rekening te houden met een bezuiniging van € 2,0 mln vanuit beleidswijzigingen in de systematiek van inkoop en subsidies. Wij doen dit omdat vanaf 2025 een nieuwe inkoopperiode start die in 2024 wordt voorbereid. De positieve resultaten die we door een nieuwe benadering willen bereiken, kunnen dus al deels in 2025 worden bereikt. Bovendien zien we de noodzaak om 2025 met een positief begrotingssaldo af te sluiten omdat het positieve resultaat ten goede komt van de algemene reserve.

We blijven kritisch kijken naar de verdeling van de subsidiebudgetten. Met onze partners gaan we verder met gesprekken over mogelijkheden tot samenwerking en het daardoor voorkomen van dubbelingen. Daarnaast stellen wij in deze begroting voor om vanaf 2026 een bedrag van € 1 mln op de subsidiebudgetten te bezuinigen binnen de programma's Zorgzame gemeente en Leefbare gemeente. Praktisch gezien betekent het dat we met de Helderse Vallei, De Kampanje, Triade en Kopgroep bibliotheken (binnen programma Leefbaar) in gesprek gaan over de focus in hun gesubsidieerde activiteiten om zo tijdig een noodzakelijke bezuiniging van in totaal € 300.000 met ingang van 2026 te kunnen voorbereiden. De overige € 700.000 subsidies vinden wij door bezuiniging in het Sociaal Domein (deels programma zorgzame gemeente, deels programma Leefbare gemeente). In het gesprek daarover worden alle in het sociaal domein ingeschakelde gesubsidieerde partners betrokken. Alleen een bezuiniging van € 25.000 op de activiteiten van stichting Sportservice voor sportactiviteiten in relatie tot een gezonde leefstijl kunnen wij reëel al inboeken.

Het begrotingstekort in 2024 wordt veroorzaakt door incidentele uitgaven, waarvan € 5,7 mln als gevolg van in deze begroting opgenomen nieuw beleid. Deze uitname uit de reserve, gecombineerd met de structurele tekorten in 2026 en 2027 leiden tot een weerstandsvermogen dat in 2027 onder de 1,0 komt. De routes om dit tegen te gaan zijn terughoudendheid in de incidentele uitgaven en/of het voorkomen van negatieve begrotingsresultaten. De raad kan overwegen daartoe ruimtevragers te schrappen. De incidentele ruimtevragers in deze begroting zijn:

Overzicht incidentele uitgaven	2024	2025	2026	2027
Zorgzame gemeente	€ 300.000	€300.000		
*Armoedebeleid	€ 300.000	€300.000		
Vitale gemeente	€1.295.000	€815.000	€345.000	€365.000
Vorbereidingskrediet Koegraspolder	€ 125.000	€125.000		
*Strategisch plan verkeersveiligheid	€ 125.000	€125.000		
*Uitvoeringsprogramma fietsvisie	€ 45.000	€45.000	€45.000	€45.000
*Helders Perspectief	€300.000	€300.000	€300.000	€300.000
Monitor toerisme en recreatie		€20.000		€20.000
Maritiem Cluster	€ 500.000			
Fonds cofinanciering subsidieaanvragen	€ 200.000	€200.000		
Leefbare gemeente	€4.095.000	€1.450.000		
Quelderduyn	€ 800.000			

Beweegtuinen	€ 50.000			
Zeestad	€ 900.000			
Seasaw	€ 500.000			
Sportpark De Linie	€ 100.000			
De Nollen	€ 600.000	€ 600.000		
*Subsidieregeling gemeentelijke monumenten	€ 100.000	€ 100.000		
*Gevelrenovatie Julianaplein en Marsdiepplein	€ 750.000	€ 750.000		
Gedenkteken Molukse marinemedewerkers	€ 50.000			
Nautisch evenement	€ 150.000			
Jan Blankentoonstelling	€ 95.000			
Incidentele uitgaven totaal	€5.690.000	€2.565.000	€345.000	€365.000

In dit overzicht is een aantal uitgaven met een * aangegeven. Voor deze activiteiten wil het college eerst een bestedingsvoorstel voorleggen aan de gemeenteraad alvorens tot bestedingen over te gaan.

Een indirecte manier van bezuinigen is het uitstellen investeringen. De kapitaallasten van een investering worden opgenomen vanaf het jaar volgend op het jaar waarin de werkzaamheden zijn afgerond. Worden de nieuwe investeringen die in deze begroting zijn voorgesteld, een jaar later gestart dan betekent dat in onderstaand overzicht dat het financieel effect een jaar doorschuift.

Overzicht ruimtevragers investeringen met kapitaallasten	2024	2025	2026	2027
Vitale gemeente		€36.000	€36.000	€36.000
Doorfietsroute		€36.000	€36.000	€36.000
Leefbare gemeente	€20.000	€247.000	€308.000	€355.000
Fietsvoorziening stadshart		€42.000	€42.000	€42.000
Opknappen kades Helder's Kanaal	€20.000	€97.000	€158.000	€205.000
Accommodatie FC Den Helder		€22.000	€ 22.000	€22.000
Breewaterplein		€34.000	€34.000	€34.000
Donkere Duinen en Kees de Jagerpad		€7.000	€7.000	€7.000
Sporthal De Brug		€45.000	€45.000	€45.000
Financieel effect investeringen totaal	€20.000	€283.000	€344.000	€391.000

Extra lasten binnen programma compenseren door bezuiniging binnen hetzelfde programma

We zien de afgelopen jaren kostenstijgingen in het sociaal domein. De uitkering van het Rijk is de afgelopen jaren echter ook hoger geworden. In die uitkering zit geen directe koppeling met specifieke taakvelden (binnen onze programma's).

In het volgende overzicht geven we per programma de structurele ruimtevragers die effect hebben op de exploitatie per programma. Wij zijn van mening dat hierdoor geen onevenwichtigheid ontstaat tussen de programma's.

Overzicht ruimtevragers exploitatie	2024	2025	2026	2027
Bestuurlijke samenwerking	€55.000	€55.000	€55.000	€55.000
Lokale inclusieagenda	€ 15.000	€15.000	€15.000	€15.000
Inwonersbetrokkenheid	€ 40.000	€40.000	€40.000	€40.000
Zorgzame gemeente	€121.000	€121.000	€121.000	€121.000
Inzet Mazzl	€ 46.000	€ 46.000	€ 46.000	€ 46.000
Schoolmaatschappelijk werk primair onderwijs	€ 35.000	€35.000	€35.000	€35.000

Ervaringsdeskundigen sociale wijkteams	€40.000	€40.000	€40.000	€40.000
Vitale gemeente	€130.000	€130.000	€130.000	€130.000
Lobby Den Helder	€25.000	€25.000	€25.000	€25.000
Tekpark	€75.000	€75.000	€75.000	€75.000
Leader	€30.000	€30.000	€30.000	€30.000
Leefbare gemeente	€210.000	€260.000	€260.000	€260.000
Bestrijding japanse duizendknoop	€65.000	€65.000	€65.000	€65.000
Onderhoudsbudget fiets en kanoroute	€75.000	€75.000	€75.000	€75.000
Onderhoud strandslag Huisduinen	€20.000	€20.000	€20.000	€20.000
Topsportfonds	€50.000	€100.000	€100.000	€100.000
Totaal ruimtevragers exploitatie	€516.000	€566.000	€566.000	€566.000

Kijkend naar de extra incidentele uitgaven, dan zien we dat deze veel plaatsvinden binnen het programma Leefbare gemeente. Dit is verklaarbaar omdat dit aansluit bij het karakter van de taakvelden binnen dit programma.

Voor wat betreft de sterke stijging van de kosten in het sociaal domein volgen we de aanbeveling van de accountant. We treffen binnen het programma Zorgzame gemeente diverse beheersmaatregelen zonder de beleidsdoelen los te laten. Te denken valt daarbij op de inzet op de Top80 en het positieve effect van de werkwijze in de wijksteunpunten. Dit kan een kostenbesparing opleveren van in ieder geval al circa € 2,0 mln in 2026 e.v. Het totale overzicht is opgenomen bij de financiële mutaties binnen het programma Zorgzame gemeente in de begroting.

Bestuurlijke vernieuwing

Vaststelling en wijziging van de gemeentelijke begroting en rekening zijn uitgesloten voor het houden van een referendum op grond van artikel 2 lid e van de Referendumverordening gemeente Den Helder 2012.

Duurzaamheid

Niet specifiek van toepassing.

Financiële consequenties

Het financiële deel van de Kadernota 2024-2027 is niet vastgesteld. Alle daarin opgenomen wijzigingen komen daarom terug in deze begroting.

In het hoofdstuk Financiële ontwikkelingen worden per programma de financiële mutaties die leiden tot een aanpassing van het begrote saldo per programma weergegeven.

Alle effecten bij elkaar genomen geven het volgende meerjarige beeld.

Bedrag x€ 1.000	2024	2025	2026	2027
Primitieve begroting	€3.077.000	€7.599.000	-€716.000	-€716.000
Eerste tussenrapportage 2023	-€6.916.000	-€8.292.000	-€6.400.000	-€6.359.000
<i>Administratieve/technische wijzigingen</i>	€ 457.000	€ 213.000	- € 668.000	-€ 455.000
<i>Autonome ontwikkelingen</i>	-€ 570.000	€ 593.000	-€1.189.000	-€1.734.000
<i>Totaal van mutaties kleiner dan of gelijk aan €10.000</i>	-€ 13.000	-€ 6.000	-€ 6.000	-€ 12.000
<i>Ruimtevragers</i>	-€6.226.000	-€3.414.000	-€1.255.000	-€1.322.000
<i>Ruimtescheppers</i>	€1.865.000	€4.014.000	€6.264.000	€6.164.000
Saldo baten en lasten	-€8.326.000	€ 707.000	-€3.970.000	-€4.434.000

In deze begroting is rekening gehouden met bezuinigingen op subsidies vanaf 2026 binnen de programma's Leefbare stad en Zorgzame stad en beleidsaanpassingen in het Sociaal Domein met

eenzelfde effect vanaf 2025. Deze bezuinigingen zijn onderdeel van de in de tabel opgenomen *ruimtescheppers*.

Bezuinigingen	2024	2025	2026	2027
Zorgzame gemeente				
Beleidsaanpassing inkoop en subsidies		€2.000.000	€3.000.000	€3.000.000
Extra bezuiniging subsidies			€ 675.000	€ 675.000
Subsidie Sportservice			€ 25.000	€25.000
Leefbare gemeente				
Subsidies Helderse Vallei, De Kampanje, Triade en Kopgroep			€ 300.000	€300.000
Totale bezuiniging		€2.000.000	€4.000.000	€4.000.000

Het zal nog even onzeker blijven of het Rijk wel of niet de nu voorziene uitkering vanaf 2026 zal verhogen. Terughoudendheid om het tekort verder te laten oplopen is daarom noodzakelijk. Tevens zullen we tijdig de voorbereiding van Kadernota 2025 e.v. moeten opstarten om tijdig te anticiperen op het scenario van een tervallend besluit van het nieuwe kabinet.

Weerstandsvormogen

Het weerstandsvormogen ontwikkelt zich als gevolg van deze begroting als volgt:

Weerstandsvormogen	2024	2025	2026	2027
Weerstandscapaciteit	€13.351.387	€14.058.863	€10.088.742	€5.653.915
Risico's	€ 8.653.000	€ 8.653.000	€ 8.653.000	€8.653.000
Weerstandsvormogen	1,5%	1,6%	1,2%	0,7%

Het weerstandsvormogen daalt in de meerjarenbegroting naar 0,7% in 2027. Deze daling is het gevolg van de gepresenteerde tekorten in 2026 en 2027 die worden veroorzaakt door de verlaging van de uitkering uit het gemeentefonds. Tegelijkertijd wordt ook een lager bedrag aan risico's gepresenteerd dan in de programmabegroting 2023. Dit bedrag is voor alle jaren hetzelfde. Het risicobedrag wordt namelijk in de gehanteerde methodiek bepaald als één actueel bedrag waarin de omvang en kans van optreden is meegewogen. Het risicobedrag is ruim € 5 mln lager dan in de programmabegroting 2023 door het opnieuw bepalen van de risico's sociaal domein en gemeentefonds.

In het sociaal domein is het risico op een tekort op de BUIG vervallen, omdat hiervoor een reserve is ingesteld. Voor de overige onderdelen Jeugd en Wmo wordt nog rekening gehouden met een risicobedrag van € 9 mln en een kans van 50%.

Voor de uitkering uit het gemeentefonds is het risico van de daling in 2026 en 2027 al zichtbaar gemaakt in de begroting en behoeft dit dus niet als risico te worden gepresenteerd. Nog steeds bestaat het risico van een lagere compensatie ten opzichte van de stijging van lonen en prijzen. In de bepaling van het risicobedrag is dit meegenomen als € 1,6 mln en een kans van 50%. Dit risico wordt jaarlijks geëvalueerd aan de hand van de analyses van de circulaire inzake het gemeentefonds.

Uitvoering en planning

De vastgestelde begroting vormt de basis om het vastgestelde beleid en de autonome ontwikkelingen in 2024 daadwerkelijk uit te voeren.

Communicatie

De begroting 2024 is voor een ieder beschikbaar via de website van de gemeenteraad van de gemeente Den Helder.

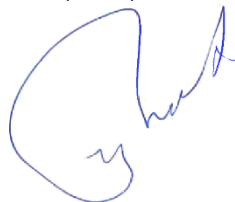
Den Helder, 5 september 2023

Burgemeester en Wethouders van Den Helder,

burgemeester
J.A. (Jan) de Boer MSc.

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke extending to the right.

secretaris
M.J. (Marc) Pothast

A handwritten signature in blue ink, featuring a large, rounded initial 'M' followed by a cursive 'J.' and the name 'Pothast' written in a smaller, more legible script.

CONCEPT - Raadsbesluit

Raadsvergadering d.d.	
Besluit nummer	2023-037167
Onderwerp	voorstel tot het vaststellen van de programmabegroting gemeente Den Helder 2024

De raad van de gemeente Den Helder;

gelezen het raadsvoorstel van het college van burgemeester en wethouders van Den Helder van 5 september 2023,

besluit:

1. De programmabegroting 2024 vast te stellen en kennis te nemen van de meerjarenraming 2025-2027
2. Het meerjareninvesteringsplan 2024-2027 zoals opgenomen in bijlage 1 van de begroting vast te stellen.
3. Een krediet van €21.354.000 dat deel uitmaakt van het meerjareninvesteringsplan 2024-2027 voor de noodzakelijke (vervangings)investeringen in 2024 beschikbaar te stellen.
4. Het college te verzoeken een beleidskader of programma-voorstel voor te leggen alvorens tot besteding van de middelen voor armoedebeleid, strategisch plan verkeersveiligheid, fietsvisie, Helders Perspectief, gemeentelijke monumenten en gevelrenovatie over te gaan.

Aldus besloten in de raadsvergadering van